

BORGARTING LAGMANNSRETT

Dok 4

Justis- og beredskapsdepartement
Postboks 8005 Dep

0030 Oslo

Deres referanse

291105936 ES KES/IHO/bj

Vår referanse

11-138315ADM-BORG/BORG

Dato

01.03.2012

Høring – NOU 2011:13 Juryutvalgets utredning

1. Innledning

Vi viser til departementets høringsbrev 30. august 2011.

Problemstillingene i Juryutvalgets utredning har stor betydning for lagmannsrettene behandling av straffesaker og har vært gjenstand for en grundig behandling i hver av de seks lagmannsrettene. Alle dommere har hatt anledning til å delta, og engasjementet har vært stort.

De enkelte lagmannsretter avgir separate uttalelser, og vi viser til disse.

Som tilbygg til de synspunkter som er kommet til uttrykk i høringsuttalelsene ønsker førstelagmennene å fremheve det som har utkrystallisert seg som lagmannsrettene felles vurdering av det prinsipielle hovedspørsmålet i utredningen i henhold til mandatet: På hvilken måte lekdommere bør delta når lagmannsrettene behandler de straffesaker som i dag behandles med lagrette (jury). Bør lagretteordningen videreføres eller erstattes av meddomsrett?

2. Jury eller meddomsrett

Det er en praktisk talt samstemmig oppfatning blant dommerne i lagmannsrettene om at alle ankesaker som gjelder bevisvurderingen under skyldspørsmålet bør behandles i prosessformen meddomsrett.

En god prosessordning må oppfylle strenge krav til rettssikkerhet og bli møtt med en høy grad av tillit. Prosessordningen må også være robust i den forstand at den klart oppfyller de krav som følger av internasjonale konvensjoner, fungerer uten stadig diskusjon og kritikk og er så oversiktlig at den innbyr til færrest mulige feil og uklarheter. Lagdommernes samlede erfaring

Postadresse
Postboks 8017 Dep, 0030 Oslo

Sentralbord
21 55 80 00

Saksbehandler
Marianne Bakkeløkken

Bankgiro

Organisasjonsnummer

Kontoradresse
Keysers gate 13, Oslo

Telefaks
21 55 80 38

Telefon
21 55 80 01

Ekspedisjonstid
0800-1545 (1500)

Internett/E-post
<http://domstol.no/borgarting>
borgadm@domstol.no

med å behandle jury- og meddomsrettssaker i en årrekke har overbevist oss om at meddomsrett er det alternativ som best oppfyller kriteriene for en god prosessordning.

Prosessformene jury og meddomsrett er ulike former for organisering av lekdommerdeltakelse i straffesaker. Lekdommerne er i begge prosessformer i flertall med avgjørende innflytelse ved avgjørelsen av skyldspørsmålet. Begge former for lekdommerdeltakelse ble innført i norsk rett fra 1. januar 1890 og har like lang tradisjon.

Tingrettene og lagmannsrettene behandler hvert år cirka 15 000 straffesaker hvor skyldspørsmålet avgjøres på grunnlag av en muntlig forhandling med deltakelse av lekdommere. Av disse behandles cirka 300 ankesaker i lagmannsretten med jury. De øvrige sakene behandles med meddomsrett. I cirka 400 av meddomsrettssakene avgjøres skyldspørsmålet i lagmannsretten med en sammensetning av tre fagdommere og fire meddommere. I de øvrige sakene blir skyldspørsmålet avgjort i tingretten med en sammensetning av én fagdommer og to meddommere eller – unntaksvis – ved “forsterket rett” av to fagdommere og tre meddommere.

Lagmannsrettene slutter seg fullt ut til følgende vurderinger av dagens hovedprosessformer fra det *samlede* Juryutvalgets ti medlemmer:

- Dagens juryordning har klare svakheter og bør derfor ikke videreføres i sin nåværende form.
- Dagens sammensetning av meddomsretten med tre fagdommere og fire meddommere fungerer godt og har allmenn aksept. Utvalget har ikke registrert faglig kritikk av ordningen. Et dommerkollegium på syv medlemmer gir et tilstrekkelig tungt og verdig uttrykk, som passer med den stemning av høytid og alvor lagmannsretten bør symbolisere ved behandlingen av skyldspørsmålet i en straffesak. Fire meddommere er en sterk lekdommergruppe, og tre fagdommere sikrer tilstrekkelig juridisk kompetanse i dommerpanelet.

De viktigste innvendingene mot dagens juryordning er velkjent. Juryen gir ingen begrunnelse for avgjørelsen av skyldspørsmålet. Kommunikasjonen mellom lekdommere og fagdommere inntil skyldspørsmålet er avgjort i jursaker er formell og sterkt begrenset. Det er utførlig redegjort for disse innvendingene i fellesdelen av Juryutvalgets utredning og i lagmannsrettens høringsuttalelser.

I meddomsrettssaker gis det en begrunnet avgjørelse av skyldspørsmålet som resultat av en åpen kommunikasjon mellom lekdommere og fagdommere under domskonferansen. Etter lagmannsrettens syn er det ikke noen grunn til at lekdommere i et fåtall alvorlige straffesaker ikke skal behandles som fullverdige medlemmer av retten på lik linje med fagdommerne. Det er nettopp den gode samhandlingen mellom lekdommere og fagdommere man trenger for å fremme kvaliteten på selve prosessen og dermed rettsikkerheten. Fagdommerne i lagmannsretten er svært opptatt av at kommunikasjonen skal være god og konstruktiv. Det er ikke noe empirisk grunnlag for å hevde at lekdommere blir overkjørt av fagdommerne, og vår

erfaring er at lekdommerne mener at dialogen med fagdommerne er god og verdifull. Vi mener også at lekdommere i dagens samfunn – i likhet med fagdommerne – bør stå fram utad med et begrunnet standpunkt til alle spørsmål i saken. Det er en nedvurdering av lekdommerne og den viktige rollen de har i prosessen at de skal kunne være anonyme og ikke stå til ansvar for sine avgjørelser.

Det samlede Juryutvalgets vurdering av prosessformene jury og meddomsrett, og det store antallet straffesaker som behandles med meddomsrett, tilsier at juryordningen bør erstattes av meddomsrett også i alvorlige straffesaker i lagmannsretten. Vi kan ikke se noen grunn til at et lite utvalg saker, etter en grense som er trukket temmelig tilfeldig, skal behandles på en vesentlig annen måte enn alle andre straffesaker. Etter lagrettefraksjonenes utkast vil ytterligere ca. 25-30 % av dagens jursaker bli overført til meddomsrett, slik at man, om dette forslaget blir vedtatt, vil sitte igjen med ca. 225 saker som skal behandles i en annen prosessform enn meddomsrett.

Lagrettefraksjonene i Juryutvalget foreslår i realiteten en helt ny prosessordning som fremstår som en mellomting mellom en juryordning og en meddomsrett. Forslaget virker lite gjennomarbeidet med en rekke nye, uprøvde og kompliserte saksbehandlingsregler, særlig knyttet til begrunnelse, forholdet mellom lekdommere og fagdommere og avgrensingskriterier.

De faglige innvendingene mot lagrettefraksjonenes forslag er behandlet i høringsuttalelsene og mest utførlig i uttalelsene fra Agder og Borgarting lagmannsretter. Vi viser for detaljene til uttalelsene, men finner grunn til å trekke fram et moment vi legger særlig vekt på: Det er utbredt enighet om at mangelen på begrunnelse av skyldspørsmålet i jursaker tilsier at juryordningen ikke bør videreføres i sin nåværende form. Om begrunnelsen skal bidra til en grundig og samvittighetsfull prøving av skyldspørsmålet, må den utformes *før* dette spørsmålet blir bindende avgjort. I meddomsretten drøftes alle aspekter ved saken, og et fullstendig utkast til avgjørelse utformes og gjennomgås av fagdommere og lekdommere i fellesskap før avgjørelsen blir truffet. I lagrettefraksjonenes modell vil derimot begrunnelsen bli utformet først når fagdommere og lekdommere møtes *etter* at skyldspørsmålet er bindende avgjort ved separate voteringer. Begrunnelsens formål vil da være å legitimere den avgjørelsen fagdommere og lekdommere hver for seg og uten begrunnelse har truffet. Da fremmer ikke begrunnelsen kvaliteten på avgjørelsesprosessen. De hensyn som taler for at avgjørelsen av skyldspørsmålet begrunnes, blir åpenbart best ivaretatt i meddomsrett.

Høringsuttalelsene fra de enkelte lagmannsrettene gir uttrykk for en nærmest unison oppfatning om at lagrettealternativene er beheftet med så store svakheter at vi sterkt må fraråde at man gjennomfører en viktig straffeprosessreform etter disse linjer. Det er verd å merke seg at lagmannsrettene anser det som en bedre løsning å videreføre dagens juryordning. Det er en innarbeidet prosessform som til tross for sine svakheter, i praksis fungerer relativt tilfredsstillende. Kravet til et kvalifisert flertall blant ti lekdommere, i kombinasjon med en

plikt for fagdommerne til å sette en fellende kjennelse til side hvis de ikke finner tilstrekkelig bevis for at tiltalte er skyldig, gir en høy grad av sikkerhet mot uriktige domfellelser. Anonymitet og uavhengighet for jurymedlemmene lar seg vanskelig forene med begrunnelsesplikt.

Med hilsen på vegne av alle førstelagmennene

Ola Dahl
Førstelagmann